
Leder

Med dette nummeret – det 30. i rekken – fortsetter *Paideia* sitt arbeid som en arena for refleksjon og kunnskapsdeling som styrker profesjonsutøvelse og pedagogisk utvikling. Tidsskriftet har som formål å bygge bro mellom forskning og praksis, og bidra til et kritisk og konstruktivt blikk på hvordan ambisjonene for barnehage og skole realiseres i hverdagen.

De siste årene har begreper som ledelse, profesjonsfelleskap, tidlig innsats, sosial utjevning og digital kompetanse fått stadig større plass i styringsdokumenter og faglige diskusjoner. Diskursene om kvalitet og inkludering er sterke, og ambisjonene er tydelige. Samtidig viser forskning at veien fra styringssignal til praksis er kompleks. Det krever strukturer, kompetanse og tid – og en forståelse av hvordan disse betingelsene virker i konkrete kontekster. Dette nummeret presenterer fire forskningsbidrag som gir innsikt i nettopp dette.

Fra Universitetet i Agder bidrar Mariette Aanensen og Lenka Garshol med en studie av ungdomsskoleelevers bruk av generativ kunstig intelligens. Studien viser tre mønstre: GKI som effektiviserende verktøy, som erstatning for egen innsats – og som læringsstøtte når den brukes med intensjon om å lære. Uten opplæring og tydelige rammer blir teknologien en bjørnetjeneste som hemmer læring. Funnene understreker behovet for systematisk veiledning og integrering i undervisningen.

Knut Olav Nordseth, Hilde Forfang, Veronica Grøtlien og Karoline Hansen – alle tilknyttet Universitetet i Innlandet – retter søkelyset mot gruppelederrollen i barnehager og skoler. Studien viser hvordan distribuert ledelse kan styrke profesjonsfelleskap og utviklingsprosesser, men også hvordan manglende støtte og uklare rammer kan hemme utøvelsen av rollen. Forfatterne løfter frem hvilke organisatoriske og relasjonelle betingelser som må være til stede for at gruppelederne skal kunne fylle rollen på en hensiktsmessig måte.

Marlene Rosager Lund Pedersen, Trine Top Klein-Wengel og Lars Breum Christiansen, alle fra Syddansk Universitet, analyserer et brobygningsprogram mellom barnehager og idrettsforeninger. Studien viser at vellykket implementering krever tydelig organisering, kontinuerlig dialog og gjensidig forpliktelse mellom aktørene, samt langsiktig forankring og ressurser.

Charlotte Ringsmose og Grethe Kragh-Müller fra Aalborg Universitet og Aarhus Universitet dokumenterer hvordan barns sosioøkonomiske bakgrunn fortsatt har stor betydning for deres utvikling – også i et system med universell tilgang til dagtilbud. Deres analyse av 61 daginstitusjoner viser at kvaliteten er lavest der behovet er størst, og at dette har direkte sammenheng med

barns språkutvikling ved skolestart. Studien aktualiserer behovet for målrettede tiltak og tydelig ansvar for å sikre høy kvalitet for alle barn.

Felles for artiklene er budskapet om at utvikling i praksis krever mer enn gode intensjoner. Det krever tydelige roller, forpliktende samarbeid og strukturelle betingelser som gir rom for profesjonell dømmekraft og pedagogisk kvalitet. Det krever også at vi tar høyde for nye teknologier og deres potensial – og risiko – i læringsarbeidet.

Kunnskapen fra artiklene er praksisnær. Ledere kan bruke innsikten til å skape rammer som gir tid og struktur for profesjonsfellesskap og utviklingsarbeid. Pedagoger kan reflektere over hvordan læringsmiljøet i egen institusjon støtter barn i ulike posisjoner, og justere praksis der det trengs mest. Samarbeid med lokalsamfunnet kan planlegges og forankres slik at det gir varige gevinster for barn og unge, og i møte med ny teknologi må vi utvikle strategier som gjør den til en ressurs for læring, ikke en snarvei.

Vi takker alle bidragsytere for viktige perspektiver, og håper leserne finner inspirasjon til videre arbeid med utvikling og kvalitet i utdanningspraksis.

God lesning!

Ole Hansen, Anita Eriksson, Marita Cronqvist, Charlotte Ringsmose, Knut Olav Nordseth og Mette Marit Jenssen